

Dr. Bohumír INDRA

POŠTA V HRANICÍCH 1785 - 1980

Dr. Bohumír Indra

Pošta v Hranicích 1785 - 1980

I. Historie pošty

Když v roce 1772 při prvním dělení Polska získalo Rakousko polskou Halič a dva roky nato i Bukovinu, bylo v zájmu státu a Vídně zajistit lepší spojení s novou provincií, skýtající bohaté surovinové zdroje a možnosti odbytu průmyslových výrobků. Dosavadní poštovní vozový kurs pro dopravu cestujících, dopisů a zásilek z Vídně přes Brno a Olomouc šel na Šternberk, Dvorce, Opavu a dále na Vratislav. Druhá větev z Opavy na Ratiboř do Krakova a třetí z Opavy přes Bohumín na Těšín, Jablunkov na Slovensko do Žiliny byly po ztrátě Slezska přeloženy z Opavy na rakouské území a nová poštovní silnice vedena po pravém břehu řeky Opavice do Moravské Ostravy na Těšín, Bílsko a Krakov, případně z Těšína na Jablunkov na Slovensko. Po nástupu císaře Josefa II. bylo již roku 1781 rozhodnuto vybudovat druhé rychlejší spojení Vídně s Haličí. Tato o mnoho mil kratší císařská a komerční silnice, důležitá i z hlediska vojenského, byla stavěna v letech 1783 - 1784 současně na několika úsecích z Olomouce přes Velký Újezd, Lipník nad Bečvou, Hranice na Moravě, Starý Jičín, Příbor, Frýdek až do Těšína a zařizovány na ní ve vzdálenosti 1 a půl až 2 míle poštovní stanice. Současně v rámci reforem státní správy přeložil panovník roku 1784 Krajský úřad přerovského kraje z Olomouce, kde měl dosud své sídlo do přirozeného centra přerovského kraje, do města Hranic, které se tak staly **krajským městem** a zůstaly jím až do roku 1849, kdy byly krajské úřady zrušeny. Do zahájení provozu pošty v Hranicích byli ustanoveni dva úřední poslové, kteří dopravovali koňmo množství korespondence krajského úřadu z pošty v Olomouci do Hranic a zpět. Vozili z tiskárny v Olomouci i těžké balíky cirkulářů a nařízení, které krajský úřad vydával a rozesílal pak všem vrchnostenským úřadům a magistrátům měst v celém kraji. Obtížný styk s tiskárnou v Olomouci, zemským guberniem v Brně a vládními úřady ve Vídni ztěžoval chod úřadu, bylo proto naléháno na urychlené dokončení stavby císařské silnice a na otevření poštovní stanice v Hranicích, k čemuž pak došlo již v příštím roce.

Zřízení poštovní stanice roku 1785 a stavba nové pošty

Na nové císařské silnici z Olomouce do Těšína byly v roce 1785 otevřeny poštovní stanice ve Velkém Újezdě, v Hranicích, Starém Jičíně, Příboře a ve Frýdku. O poštmistrovské místo v Hranicích se ucházeli dva hraničtí měšťané, obchodník Dominik Dvořák a Mikuláš Hanusek, nájemce obecní hospody, později zvané „U černého orla“. Oba poukazovali na své schopnosti a dostatečné jmění pro složení kauce, zaplacení poštovního regálu a na zakoupení koní a poštovních vozů. Místo c. k. poštmistra v Hranicích bylo však císařem uděleno **Františkovi de Gerardis**, c. k. poštmistru v městečku Babocsy v kraji Osijek v Slavonsku, jež tehdy patřilo k Uhrám, vysloužilému nadporučíku kyrysníků, který se ucházel o nově zřizovanou poštu ve Starém Jičíně nebo o jinou, někde v Čechách, protože se mu v Uhrách nelíbilo. Neuměl maďarsky

a také uherské podnebí mu prý nesloužilo. Podle císařského nařízení měli vysloužilí důstojníci vojska přednost při obsazování poštmirovských míst, neboť erár ušetřil jejich ustanovením vyplácení vojenské penze. Nejvyšší dědičný říšský poštministr kníže Paar vystavil Girardisovi ustanovovací dekret pro Hranice 17. 3. 1785, vlastní ustanovení zařídila pak vrchní poštovní správa při moravskoslezském guberniu v Brně. Gerardis absolvoval 64mílovou cestu z Babocse v jižních Uhrách (Chorvatsku) do Hranic s manželkou, poštovními kočáry, koňmi a pacholkou a přijel do Hranic již 24. dubna, takže poštovní stanice v Hranicích mohla být podle dekretu od 1. května 1785 skutečně otevřena. Pro umístění pošty najal si třípokojový byt v prvním poschodí šenkovního domu měšťana Jana Frantíka na náměstí čp. 119, ležícího na rohu dnešní ulice Zápotockého, a v přízemí dva pokoje, z nichž jeden byl určen pro poštovní expedici, dále stáj pro 6 až 8 koní a nad ní místo pro seno a slámu, kůlnu pro dva poštovní kalesy i místo pro uložení 6–8 sáhů dříví na topení. Roční néjemné 100 zl. platil pololetně. Poštovní manipulaci prováděl poštovní písař Jan Eichler, placený poštmistrem, kromě něho zaměstnával poštministr dva postiliony, několik pacholků u koní a jednoho listonoše. To byli většinou místní lidé. Erár vyměřil hranické poště úřední paušál 200 zl. a jízdní plat 172 zl. 20 kr., za které byl poštministr povinen dopravovat erární poštu zdarma, za ostatní poštu a za dopravu cestujících vybíral však poplatky podle stanovené taxy. Výdělky však nebyly valné, protože císařská silnice v úseku z Lipníka do Hranic a do Starého Jičína nebyla ještě zcela hotová a pošta v Olomouci vypravovala proto cestující stále po staré silnici na Šternberk a Opavu. Až v roce 1787 byla stavba silnice dokončena a použitelná pro rychlý poštovní provoz. Vzdálenost z Hranic do Velkého Újezda a do Nového Jičína (kam byla mezitím přeložena pošta ze Starého Jičína) byla vyměřena na 1 a půl míle. Gerardis byl Ital a voják hrubého chování. Už v listopadu roku 1787, když po nové silnici jel 29. června císař Josef II. do Ruska a zastavil se na poště v Hranicích, a během přepřahání koní se procházel asi půl hodiny pod podloubím, pokáral Girardise pro hrubé jeho chování k Hraničanům, kteří se shromáždili u pošty a tlačili se, aby si císaře prohlédli. Hned příštího roku 1788 měl opět hrubý výstup s nějakým polským hrabětem, kterého nutil, aby vzal s ordinární poštou do Nového Jičína s sebou také balíky a chtěl mu je přivázat na osu jeho kočáru. Do hádky musel zasáhnout sám krajský hejtman, který pak požádal zemské gubernium, aby Gerardis byl pro hrubé chování k cestujícím a urážku krajského hejtmána odstraněn z úřadu. Než však bylo vyšetřování skončeno, Gerardis 3. 3. 1789 zemřel ve věku 46 let. Pošta v Hranicích byla ponechána jeho vdově **Josefě de Girardis**, která o to požádala, provoz pošty však vedl poštovní písař Josef Curter z Sternfelsu, za něhož ručila poštmirovská, v roce 1792 však již Ignác Josef Steiner. Protože věřitelé naléhali na zaplacení dluhů, požádala Girardisová o povolení prodat poštmirovskou stanici, koně a kočáry, které byly jejím majetkem. Po obdržení souhlasu prodala poštovní stanici v Hranicích v prosinci 1792 za 12 000 zl.

Karlu Stadtmüllerovi. Ten složil 7000 zl. hned, dalších 2000 zl. měl zaplatit do roka a zbytek 3000 zl. do tří let s 5% úrokem. Vlastní odevzdání pošty bylo však provedeno až 8. 4. 1793 po složení přísahy a vystavení ustanovovacího dekretu Stadtmüllerovi vrchní poštovní správou v Brně. Girardisová mu odevzdala 13 koní s postroji, 2 poštovní kolesy pro dopravu cestujících, jednu ordinární kalesu a jednu nekrytou na dopravu pošty, dále rekvizity poštovní kanceláře a zařízení poštmirovského pokoje, totiž 1 sofa, 6 židlí potažených páskovaným kanafasem, 6 kožených židlí, 1 okrouhlý tabulový stůl, 1 hrací stůl, 2 zásuvkové skříně, 1 lůžko a 2 zrcadla s pozlacenými rámy. Girardisová žila pak v Hranicích ještě do roku 1799.

Hranická pošta dopravovala osoby, listovní a balíkovou poštu poštovními kalesami ve směru na Olomouc do Velkého Újezda, ve směru na Krakov do Nového Jičína, kde je přebírali k další dopravě tamní poštmistři. Cestujícím s vlastními kočáry poskytoval poštministr koně na přípřež do těchto stanic, odkud pak byly zapůjčené koně vráceny při nejbližším kursu opačného směru do Hranic. Listovní pošta byla vypravována denně i v neděli ordinární poštou, a to kurs do Vídně v poledne, kurs na Nový Jičín odpoledne. Poštovní vůz, vypravený o půlnoci z Vídně přes Olomouc na Krakov dojel do Hranic za 1 a půl dne, tj. cestující a dopisy odeslané v pondělí večer z Vídně byli v Hranicích ve středu odpoledne, odeslané z Hranic v poledne došly do Vídně třetí den ráno. Rozsah dopravované pošty úřední i soukromé stále narůstal i doprava osob poštovními vozy. V roce 1803 bylo vybráno na poštovním za listovní poštu 1906 zl. hotově zaplacených, a za úřední zásilky, posílané ex offo bylo vyúčtováno 3079 zl. Protože z vybraných poplatků za listovní poštu nebral poštministr žádný podíl, poskytl mu erár na vydržování poštovního expeditora roční příspěvek 100 zl. V roce 1804 jím byl Engelbert Bahr. Když byl v roce 1804 otevřen nový poštovní kurs na Slovensko do Holiče po nesjízdné cestě, musel Stadtmüller zvýšit počet koní stanice na 20, proto mu byl i erární příspěvek nově upraven. V roce 1808 mu bylo povoleno přijmout zvláštního úředního listonoše jako v jiných krajských městech s ročním erárním příspěvkem 60 zl. Byl jím ustanoven Jan Rösner, který pak zde působil vedle městského listonoše Josefa Bezděka. Ostatní poštu donášeli a odnášeli si z pošty jednotlivci sami nebo poslové, vyslaní od okolních vrchnostenských úřadů, městských a obecních úřadů apod. V roce 1808 vykazovala poštovní stanice v Hranicích na poštovních poplatcích už příjem 19 480 zl., z čehož 15 982 zl. byly účtované poplatky ex offo, hlavně korespondence a zásilek krajského úřadu v Hranicích. Erár zvýšil proto poštmistřovi příspěvek 100 zl. na písaře a 120 zl. na kancelářské potřeby. Za nebezpečných let protinapoleonských válek bylo mu povoleno ustanovit zvláštního nočního hlídače pro hlídání erárních peněz na poště. Po osudné bitvě tří císařů u Slavkova 2. 12. 1805 zažil hranický poštministr vzrušené chvíle, když druhého dne v 6 hodin večer zastavily před poštou vozy s rakouskou císařovnou, prchající z Olomouce do Frýdku. Během přepřahání pobyla císařovna v poštmirovském pokoji. Po-

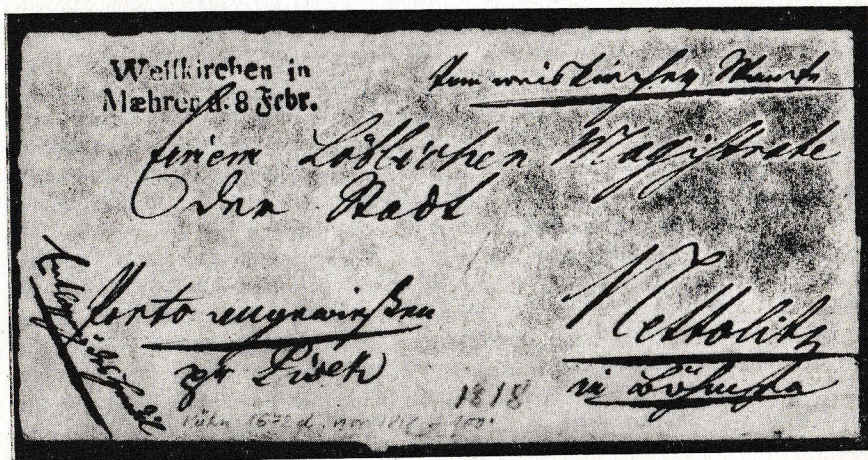
něvadž v roce 1815 byla pošta z domu Frantíkova na náměstí majitelem domu vypovězena, rozhodl se Stadtmüller postavit vlastní dům pro poštu se stájemí pro všechny koně (část koní měl ustájených v nedalekém zámku), s výhodnějším vjezdem a protorem pro přepřahání koní i pro odpočinek cestujících.

Již v roce 1813 koupil si Stadtmüller na předměstí čp. 186 chalupu se zahradou v Drahotušské ulici pro vlastní odpočinek. K této chalupě přikoupil nyní kus sousední zahrady, aby tu postavil novou poštovní stanici. Poštovní regál 12 000 zl. měl již zcela zaplacený. Stavba budovy nové pošty s velkým dvorem a stájemí pro 20 koní, s kůlnami pro poštovní vozy, byty za pacholky a ostatní personál si vyžádala mnoho peněz. Jen za stavební materiál zaplatil poštovní mistr 7 000 zl. Aby stavbu urychlil, vypůjčil si od eráru 5 000 zl., ani to však nestačilo. Žádost o další půjčku byla zamítnuta. Stavba se proto protáhla a byla zcela dokončena až v r. 1820. Stadtmüller převedl sem všechny své koně, přeložil sem i poštovní stanici z náměstí a vymohl si povolení, aby na poště mohly být cestujícím podávány během přepřahání koní teplé nápoje a jídlo. Honosná budova nové pošty čp. 186 na třídě Československé armády stojí podnes, její průčelí je bohatě zdobeno štukovou výzdobou. Pro svou architektonickou hodnotu byla budova uchována, ačkoliv všechny okolní domy byly při nové výstavbě této předměstské ulice zbořeny pro výstavbu nových domů. Expedítorem pošty byl v těchto letech Hraničan Libor Šlosárek. Z prvního a druhého desetiletí 19. stol. dochovaly se nám již první doklady poštovního provozu, tištěné podací a zpáteční recepisy doporučených dopisů a peněžních zásilek a první poštovní razítka hranické pošty. Stadtmüller počítal, že bude moci odevzdat poštu, jejíž

roční příjem obnášel 8 000 až 10 000 zl., svému staršímu synovi Janovi, kterého dal proto praktikovat na poštu v Olomouci. Později pomáhal syn otci od r. 1821 jako expeditoř. Když však Stadtmüller požádal r. 1834 Vídeň o povolení postoupit poštu synovi, byla jeho žádost zamítnuta. Pošta v Hranicích nebyla dědičná a po smrti nebo vzdání se úřadu poštovního mistra bylo nutné vypsát konkurs, který byl přístupný každému. Stadtmüller se proto nevzdal poštovního mistrovství, ale postoupil r. 1840 synu Janu Stadtmüllerovi vedení pošty jako administrátoru pošty, který ji však fakticky vedl. Novým expeditorem pošty se stal Josef Kutschka. Stav koní, jež převzal, byl tehdy 18, počet vozů činil 2 kryté, 2 polokryté a 2 otevřené. Když byla v r. 1842 po dostavění železnice Severní dráhy Ferdinandovy do Lipníka n. B. přeložena poštovní stanice z Velkého Újezda do Lipníka, kde byla do té doby jen poštovní sběrna, zmenšil se hranickému poštovnímu mistrovi kurs z Hranic do Lipníka na pouhé 3/4 míle. Vozy listovní a spěšné byly vypravovány denně oběma směry na Lipník a Nový Jičín, kromě toho byly zavedeny i brankardové vozy pro přepravu balíků dvakrát týdně, později rovněž denně. Také touto poštovní stanicí v Drahotušské ulici projelo mnoho významných cestujících. V r. 1846 přenocovala dne 29. 3. na poště ruská carevna, která druhý den ráno pokračovala v cestě do Nového Jičína.

Zavedením železniční dopravy osob a poštovních zásilek Severní drahou Ferdinandovou, dovedenou po dokončení staveb mohutných železničních viaduktů u Jezernice a Hranic r. 1847 z Lipníka do Hranic, kde byla napojena na dostavěný úsek trati až do Bohumína, poklesl značně provoz poštovní stanice v Hranicích. Na železniční stanici v Hranicích byla zřízena c. k. železniční poštovní expedice, již byly nyní odevzdávány poštovní zásilky z města, dopravované na nádraží poštou jednou denně, od r. 1850 dvakrát denně. Prvním provizorním expeditorem železniční poštovní expedice na nádraží v Hranicích byl ustanoven úředník Severní dráhy Ignác Hayder s roční remunerací 50 zl. Za nakládání a skládání zásilek, dopravovaných železnicí byl hranickému poštovnímu mistrovi povolen zvláštní paušál 100 zl. Pro značný pokles poštovní dopravy cestujících snížila vrchní správa v Brně stanovený počet koní pošty v Hranicích na 8, počet vozů na 1 krytý a druhý polokrytý.

Od 1. června 1850 bylo v celém Rakousku zjednodušeno vyplácení poštovních poplatků za listovní zásilky zavedením prodeje poštovních známek, nalepovaných přímo na dopisy. Kromě poštovní stanice v Drahotušské ulici byly v Hranicích od r. 1853 prodávány poštovní známky také ve zvláštní prodejně poštovních známek na náměstí, u níž byla umístěna také poštovní schránka na dopisy, první toho druhu ve městě. Kromě poštovního mistra Karla Stadtmüllera, který vedl poštu v Hranicích jen titulárně a jeho syna Jana Stadtmüllera, který jako administrátor pošty skutečně spravoval, byli tu zaměstnáni Jan Kutschka jako expeditoř, tři poštovní oficiálové Ludvík Pirner, Vilém Habberger a Karel Ludvík Richter a 2 provizorní baliči pošty. Službu

Dopis s nejstarším dosud známým poštovním razítkem Hranic z 8. 2. 1818

u koní ve stájích a při přepřahání obstarávali pacholci, poštovní vozy dopravovali postilioní, poštu ve městě doručovali 2 listonoši.

Na železnici, dovedené r. 1847 z Vídně přes Přerov až do Bohumína, byla zařazena zvláštní **pojízdná pošta Nr. II**, jejíž jízda byla však r. 1851 omezena jen z Vídně do Přerova. Odtud do Hranic zavedena denní jezdecká pošta, která však za dva roky byla opět zrušena, protože pro dopravu poštovních zásilek mezi Přerovem a Bohumínem byl od 8. 8. 1853 využit osobní vlak do Bohumína se zařazeným poštovním vozem. C. k. železniční poštovní expedice na nádraží v Hranicích byla v provozu ještě v šedesátých letech. Provoz městské poštovní stanice upadal a r. 1854 měla Pošta v Hranicích jen 3 koně a 2 poštovní vozy. **Jan Stadtmüller se téhož roku vzdal vedení pošty** ze zdravotních důvodů a 12. 8. 1857 zemřel ve věku 57 let. Jeho otec poštovní Karel Stadtmüller zemřel již r. 1855 ve věku 89 let.

Přemístění pošty r. 1855 a 1867, zavedení telegrafu.

Novým poštmistrem v Hranicích od ledna 1855 byl ustanoven dosavadní expeditor **Josef Kutschka** po složení kauce 600 zl. Od roku 1849 byl ženat s dcerou učitele Josefa Sourala, s níž vyženil dům čp. 190 v Drahotušské ulici, ležící v nedalekém sousedství budovy poštovní stanice. Po ustanovení poštmistrem přeložil Kutschke **poštovní stanici z domu čp. 186 do svého domu čp. 190**. Budovu staré pošty zdělili 3 sourozenci Stadtmüllerovi, kteří celý objekt prodali Alexandru Blaschkovi. Kutschka měl podle nové smlouvy držet 12 koní, 1 krytou a 1 polokrytou kalesu pro dopravu cestujících a 2 poštovní vozíky na dopravu pošty. Mimoto měl mít 2 zamykatelné tašky na dopravu štafet zvláštním jízdním poslem a držet příslušný počet postilionů, pacholků ve stájích a listonošů. Měl povinnost dopravovat poštu třikrát denně k vlakům na nádraží a cestující i poštu poštovními kalesami do Nového Jičína, do Lipníka, dále též do Valašského Meziříčí na vzdálenost 1 a 6/8 pošty. Od eráru dostával plat 600 zl. a úřední paušál 200 zl. Dále měl brát podíl z poplatků zaplaceného poštovního podle vyúčtování a příslušný díl za dopravu štafet. Poplatky za dopravu cestujících mu zůstávaly celé. Když Kutschka po necelých 10 letech poštmistrování 11. 5. 1865 ve věku 46 let zemřel, byla poštovní stanice udělena na žádost vdovy **Anny Kutschkové** jí. Poštovní stanice v jejím domě v Drahotušské ulici čp. 190 (dům na rohu Třídy československé armády a ulice kap. Jaroše byl před několika lety zbořen) měla sice výhodnou polohu pro vjezd poštovních vozů a osobní dopravu cestujících, nevyhovovala však pro vzdálenost od centra města vzrůstajícím potřebám listovní a zásilkové pošty okresního hejtmanství, soudu a dalších úřadů, obchodu a průmyslu, vzávaných vždy více na vlakové spoje Severní dráhy. Nový poštovní Karel Müller, který se r. 1866 oženil s mladou vdovou po poštmistru Kutschkovi, druhou jeho ženou, usiloval proto hned po jmenování poštmistrem o přeložení pošty do vnitřního města, poněvadž Kutschkův dům připadl dětem z prvního manželství.

Ještě téhož roku koupil v **Radnické ulici** (dnešní Leninova) chalupu čp. 68 s hostincem a sousední domek čp. 69 s dvorem a stájemi, a **1. května 1867 přeložil sem poštovní stanici** z Kutschkova domu. V květnu 1869 dal zavést ze Severního nádraží do budovy nové pošty čp. 68 telegrafní vedení a zařídil tu **telegrafní bureau (úřadovnu)**, která zahájila provoz 14. května 1869. Müller vedl Hranickou poštu do r. 1881, kdy zemřel ve věku 51 let. Novým poštmistrem po něm byl ještě téhož roku ustanoven **Jan Tenora**. Když v devadesátých letech byly pošty erarizovány, byl také hranický **poštovní úřad r. 1887 postátněn** a poštovní Tenora převzat 16. 1. 1887 do státních služeb jako poštovní oficiál. Od 15. 2. 1887 byl zřízen samostatný úřad pojezdňého pošty (Post Stallamt).

Provoz poštovního a telegrafního úřadu v Hranicích v druhé pol. 19. století rychle narůstal zřízením dalších továren a provozů, urychlením dopravy pošty železnicí, rozšířením obchodu i zřízením vyšších škol ve městě, zejména vojenských, poštovní personál musel být proto stále posilován. V r. 1885 byl zahájen železniční provoz také na lokální trati Hranice - Vsetín. Doručovací obvod hranické pošty se otevřením nových poštovních úřadů v okolních obcích (r. 1871 v Drahotuších, r. 1872 v Bělotině, r. 1891 v Černotíně, r. 1893 ve Stříteži n. Lud.) sice zmenšil, zahrnoval však stále obce Velkou, Hrabůvku, Olšovec, Lhotku, Radíkov, Zbrašov s lázněmi Teplice n. B., Ústí a Skaličku. Budova poštovního úřadu v Radnické ulici, která po smrti Müllerově připadla jeho vdově Johaně, nestačila koncem století stále narůstajícímu provozu ani požadavkům státního úřadu, proto **najal poštovní Tenora pro poštu prostornější místnosti celého přízemí domu čp. 122 na hlavním náměstí**, nedávno teprve od základů nově postaveného. Hostinci v budově bývalé pošty v Radnické ulici čp. 68 zůstalo i po přemístění pošty až do vzniku ČSR označení „Hotel Pošta“ (dnešní hostinec „Tunel“).

Rozšíření provozu o poštovní spořitelnu a telefonní centrálu.

Dvoupatrová budova nové pošty na rohu náměstí čp. 122 a Židovské ulice (dnešní Janáčkova), kterou najal erár pro poštovní a telegrafní úřad měla výhodnou polohu, byla značně prostornější pro umístění všech provozů a měla i rozlehlé stáje pro umístění poštovních koní a vozů a jejich výjezd. Pro poštovního byl k dispozici byt v 1. poschodí budovy. Kromě telegrafního úřadu byla s poštovním úřadem spojena i poštovní spořitelna. Personál pošty čítal r. 1904 kromě poštovního správce Tenory již 1 kontrolora, 1 vrchního oficiála, 3 oficiály, 3 asistenty, 1 praktikanta, 3 výpomocné úředníky, 4 listonoše a 8 poštovních poslů, kteří obstarávali dopravu pošty na nádraží a její doručování ve městě a v přespolním doručovacím obvodu. O značném vzrůstu agendy pošty svědčí nejlépe několik čísel. Za rok 1904 bylo podle služebního hlášení podáno 42 439 doporučených dopisů a 31 268 balíkových zásilek a dodáno 28 975 doporučených dopisů a 43 204 balíkových zásilek, kromě 15 505 doporučených dopisů, odeslaných však dále. Telegramů bylo podáno 8 572 a doručeno 9 689.

Celkový peněžní obrat pošty činil 13 225 838 rakouských korun. S obcemi doručovacího obvodu bylo udržováno denní spojení poštovním poslem, v obcích Olšovci, Skaličce, Zbrašově, Ústí a v lázních Teplicích byly zřízeny **poštovny**, patřící k hranické poště. Od r. 1905 byl na poště v provozu také **telefon**. Povězná pošta pro dopravu osob byla zavedena z Hranic do Kelče a Potštátu dvakrát denně, jízdné na osobu činilo 80 haléřů.

Zřízení poštovního úřadu Hranice 2 na Severním nádraží

Po prodloužení železniční tratě Hranice - Vsetín do Velkých Karlovic byl v r. 1911 zřízen v budově místního nádraží této lokální dráhy, ležící na protější straně silnice proti hlavnímu nádraží Severní dráhy, nový poštovní úřad Hranice 2. Provozní místnosti byly umístěny v přízemí budovy nádraží, dnes již zbořeného. Cestující z hlavní trati Přerov - Bohumín, kteří pokračovali v cestě do Teplic, na Valašské Meziříčí a Vsetín museli přecházet z hlavního nádraží na toto místní nádraží, kde byla také prodejna jízdenek. Provoz poštovního úřadu Hranice 2 byl zahájen 1. 11. 1911 (nikoliv 29. 11. jak uvádí ing. Votoček). Současně se zřízením pošty Hranice 2 dostal poštovní úřad ve městě od 1. 11. 1911 označení Hranice 1, tím byla od té doby rozlišena také poštovní razítka obou poštovních úřadů. Poštovní úřad Hranice 2, v němž byl také zřízen telegraf a telefon, prováděl také pro poštu Hranice 1 doručování pošty k vlakům a odběr pošty od vlaků.

Přemístění pošty Hranice 1 r. 1928 do vlastní budovy, nově postavené.

Tísňový stav pošty Hranice 1 ve městě, pociťovaný již před první světovou válkou, byl po umístění poštovní spořitelny v budově, zřízení telefonních hovorů a telefonní centrály s rozšířenou telefonní sítí ve městě a okolí neudržitelný. Po osvobození a vzniku Československé republiky 1918 se vzrůstajícím počtem obyvatelstva města ještě narůstal. Na stálé stížnosti občanů na nedostatečné a nevyhovující prostory pro provoz pošty rozhodla městská rada v r. 1913, že postaví pro poštovní a telegrafní úřad, telefonní ústřednu s hovornami a poštovní spořitelnu novou prostornější a účelněji řešenou budovu. Nejvhodnějším místem, umožňujícím značné rozšíření provozních místností pošty a jejich účelné rozmístění byla stará budova bývalých městských kasáren na tehdejší Nádražní třídě čp. 366, která patřila městu, v níž byla později umístěna veřejná nemocnice a pak chudobinec. K tomuto objektu, ležícímu nedaleko centra města, přikoupilo město sousední domek čp. 365. Stržení obou starých budov a náklad na novostavbu poštovní budovy byl rozpočten na 200 000 rak. korun. Poštovní správa se zaručila platit městu roční nájemné z budovy. Stavební práce byly r. 1914 skutečně započaty, budova chudobince do základů stržena, ale vypuknutí světové války zastavilo další práce. Poštovní a telegrafní úřad Hranice 1 s ostatními provozy se proto tísnily dále v prostorách

staré pošty na náměstí. Hned po osvobození a vzniku ČSR naléhalo proto město, aby přerušená stavba nové pošty byla dokončena. Jednání se však neustále protahovalo, protože ministerstvo pošt chtělo stavbu provést samo a žádalo bezplatné darování pozemku pro stavbu pošty. Konečně r. 1924 byla zařazena do státního rozpočtu částka 600 000 Kč na stavbu nové pošty, stavební náklady však potom dosáhly částky 1 000 000 Kč. Personál pošty čítal tehdy kromě ředitele **Martina Doležela** a jeho zástupce již 1 vrchního kontrolora, 3 kontrolory, 1 vrchního oficiála, 3 oficiály, 1 vrchního adjunkta, 5 adjunktů a adjunktek, 3 akcesisty, 11 poštovních úředníků a 14 poštovních zřízenců. Doručovací služba listovní byla obstarávána ve městě dvakrát denně (dopoledne a odpoledne), do obcí přespolního doručovacího obvodu jednou denně. Se stavbou dvouposchodové budovy pro poštu, četnictvo a důchodkový úřad se započalo teprve po nových úpravách stavebního plánu v r. 1927, počátkem r. 1928 byla však nová budova již odevzdána do provozu. V této budově na třídě 1. máje čp. 365 - 366 je pošta Hranice 1 umístěna podnes, a to oddělení listovní, balíkové a peněžní v přízemí, telegraf a telefonní ústředna s hovornami v 1. poschodí. V r. 1934, při nástupu nového ředitele **Eduarda Dostálka**, který byl ředitelem pošty do r. 1938, pracovalo na poště již 24 úředníků a 31 zřízenců. Rozsah a růst poštovního provozu zachycuje zčásti připojená statistická tabulka. Budovu staré pošty na náměstí čp. 122 koupilo město a adaptovalo ji pro městskou spořitelnu. Dnes je tu umístěna Státní spořitelna, budova byla však před dvěma lety zcela přestavěna.

Pošta v Hranicích za okupace.

Za okupace Československa po zřízení tzv. Protektorátu Čechy a Morava byla v Hranicích kromě protektorátních poštovních úřadů Hranice 1 a Hranice 2 zřízena r. 1940, jako ve všech větších městech protektorátu, **říšskoněmecká služební pošta**, umístěná v budově velitelství německé vojenské posádky (dnes ulice kpt. Jaroše). Poštu nedoručovala, zásilky bylo nutno si z pošty odnášet. Používali jí německé úřady, německá policie a německé vojsko. Měla vlastní poštovní razítka, doprava pošty vlakem nebyla svěřena protektorátní poště. Samostatná říšskoněmecká služební pošta v Hranicích fungovala do dubna roku 1945. Doručovací obvod pošty Hranice zůstal i za okupace nezměněn, pouze poštovna v Olšovci byla k 15. 12. 1942 zrušena a obec přidělena do přespolního doručovacího obvodu pošta Hranice 1.

Po osvobození 1945 a nové organizační změny.

Po osvobození města Rudou armádou 8. 5. 1945 a obnovení Československé republiky prošla pošta v Hranicích jako veškeré poštovníctví několika zásadními organizačními změnami. Činnost obou poštovních úřadů Hranice 1 a Hranice 2, obnovená již 14. 5. 1945, trvala až do r. 1949, kdy po dokončení stavby nového

hlavního nádraží a přeložení železniční trati býv. lokální dráhy Hranice - Vsetín - Horní Lideč, prodloužené až do Púchova, na hlavní nádraží a přímé napojení trati na trať Přerov - Bohumín, bylo býv. místní nádraží lokální dráhy zbořeno a tím zastavena i činnost poštovního úřadu Hranice 2. Pracoval sice dále jako filiální služebna v budově hlavního nádraží při doručování pošty k vlakům a odběru pošty od vlaků podléhající poště Hranice 1, nikoliv však již jako podací poštovní, telegrafní a telefonní úřad. **Název poštovního úřadu Hranice 1 byl proto r. 1949 změněn na pouhé Hranice.** Ale potřeba možnosti podání listovní pošty, telegramů a telefonů přímo na nádraží a jeho značná vzdálenost od poštovního úřadu ve městě, vedly poštovní správu k **opětnému zřízení poštovního úřadu Hranice 2** přímo na nádraží od 1. 6. 1957 a **přejmenování pošty Hranice na Hranice 1.** Obě pošty slouží veřejnosti v týchž objektech podnes.

Při nové organizaci poštovníctví r. 1948 stal se **poštovní úřad Hranice 1 okrskovým poštovním úřadem** s rozšířenou pravomocí, byl současně nadřízeným orgánem 12 poštovních úřadů, ležících v jeho okrsku. Po vydání zákona o krajském zřízení a zákona o národních dopravních podnicích r. 1948 se zmenšením poštovních okrsků byl obvod působnosti okrskového poštovního úřadu v Hranicích rozšířen. Při dalších organizačních změnách a přeměně státního podniku pošt na národní podnik v letech 1949 - 1950 a zřízení Krajských poštovních správ r. 1951 byl obvod okrskového poštovního úřadu v Hranicích, přejmenovaného na **okresní poštovní úřad** změněn na obvod ONV Hranice. Nová organizace poštovní správy se statutem národního podniku neměla však dlouhého trvání. Nové ministerstvo spojů, jemuž byla r. 1952 svěřena správa všech odvětví spojové služby (pošt a telekomunikací) převzalo zrušený národní podnik Československá státní pošta s majetkem do své správy. Územní správní reorganizace r. 1960 se pak odrazila i v poštovníctví. Dnem 1. 7. 1960 byly dosavadní Krajské správy spojů přizpůsobeny nové organizaci krajů. Krajská správa spojů v Olomouci byla zrušena a pro Severomoravský kraj zřízena Severomoravská krajská správa spojů v Ostravě, pro Jihomoravský kraj v Brně. Obdobně byly v nově vytvořených okresech zřízeny okresní správy spojů. **Okresní poštovní úřad v Hranicích byl proto r. 1960 zrušen** a jeho správní obvod přiřazen k Okresní správě spojů v Přerově. A tento stav trvá podnes.

Ve vlastní správě poštovního a telegrafního úřadu Hranice 1 se vystřídal o okupace a po osvobození deset ředitelů a vedoucích poštovního úřadu. Provoz pošty vzrostl neobyčejně rozšířením sítě telefonních účastníků a poštovních služeb vůbec, zavedením evidence účastníků rozhlasu a televize, inkasa aj. Také provoz úřadu byl modernizován. Místo koňského potahu byla zavedena automobilová doprava pošty na nádraží i pro rozvoz balíků a spojení s nově zřízenými **poštovními středisky** v doručovacím obvodu, zřízena automatická telefonní ústředna na poště aj. Pošta Hranice 1 má dnes **7 poštovních středisek** v obcích Ústí, Velká, Hrabůvka, Olšovec, Boňkov, Partutovice a Jindřichov, s nimiž udržuje pravidelné spojení listovní a balíkové.

Pro srovnání růstu agendy poštovního úřadu Hranice 1 uvádím alespoň několik statistických údajů:

Podáno:	1904	1934	1946	1978
doporučených zásilek	42 439	47 134	69 675	76 341
balíků	31 268	34 800	33 848	25 096
poštovních poukázek	?	18 176	15 854	150 315
plateb šekem	?	98 579	85 517	vč. výplat
vkładů pošt. spořitelny	?	1 645	?	887
telegramů	8 572	4 469	viz došlé	26 609
telefonních účastníků	0	?	235	?
meziměstských hovorů	0	16 440	63 603	721 944
místních hovorů	0	?	610 854	?
posluchačů rozhlasu	0	855	2 126	4 418
rozhlasu po drátě	0	0	0	648
televizních účastníků	0	0	0	4 803
sázek	0	0	0	25 431
sdužené inkaso	0	0	0	98 187
Došlo:	1904	1934	1946	1978
obyč. listovních zásilek	?	?	?	1 167 180
doporučených dopisů	44 480	41 429	72 268	120 601
spěšných zásilek	?	?	?	24 803
dodaných balíků	43 204	39 941	64 900	56 057
vyplaceno poukázek	?	16 680	14 678	60 428
šekových poukázek	?	21 811	28 561	10 081
zásilkou dobírkou	?	?	?	viz vklady
výplat pošt. spořitelny	?	2 021	?	1 366 772
noviny a časopisy	?	?	?	29 896
telegramy	9 689	7 395	22 296	
přiděleno poštovních úředníků a zřízců	25	55	kol. 40	43 v pošt. prov. (bez telekomunikací aj.)

Poštovny v obvodu poštovního úřadu Hranice 1

Rakouské ministerstvo obchodu vydalo v r. 1899 služební instrukci, jež nabyla právní účinnosti 1. 7. 1900, jíž stanovila právo ředitelství pošt a telegrafů jednotlivých korunních zemí zřizovat podle potřeby v lidnatějších obcích, kde nepřicházelo v úvahu zřízení poštovního úřadu, tzv. poštovny (Postablage). Služební pokyn stanovil práva a povinnosti vedoucího poštovny i nadřízeného poštovního úřadu, v jehož obvodu byla poštovna zřízena, jemuž byla podřízena a jím kontrolována. Poštovní vybíral ve stanovenou dobu listovní zásilky z poštovní schránky, umístěné na poštovně, přijímal i jiné zásilky, prodával poštovní známky, kontroloval správnost frankatury přitisknutím razítka poštovny vedle známek, donášel poštu k další dopravě nadřízenému poštovnímu úřadu, od něhož opět přijal došlou poštu k doručení místním adresátům. Na Moravě a ve Slezsku připadlo právo zřizovat a rušit poštovny ředitelství pošt a telegrafů pro Moravu a Slezsko v Brně, po r. 1911 po zřízení poštovního ředitelství pro Slezsko v Opavě bylo omezeno jen na Moravu.

V obvodu poštovního úřadu Hranice 1 byla první poštovna zřízena 16. 7. 1901 v obci Olšovci. Spojení s poštou Hranice 1 bylo udržováno dvakrát denně prostřednictvím poštovní povozové služby kursu Hranice – Potštát a zpět. Ještě téhož roku byla zřízena od 1. 9. 1901 poštovna v lázních **Teplíci nad Bečvou**, která udržovala styk s poštou Hranice 1 rovněž dvakrát denně povoznou poštou kursu Hranice – Kelč a zpět. Na téměř kursu byl od 1. 5. 1902 otevřena další poštovna ve **Skaličce**. Další poštovna v obci **Zbrašově**, zřízená 16. 8. 1903, udržovala styk s poštou v Hranicích jednou denně pěší pochůzkou posla. Také nově zřízená poštovna v obci **Špičky** od 1. 11. 1904 dopravovala poštu na poštu Hranice 1 a zpět pochůzkou jednou denně. V r. 1908 byla zřízena ještě poštovna v obci Ústí na kursu povozní pošty pro dopravu osob z Hranic do Kelče a zpět.

Poštovní obvod úřadu Hranice 1 se za první republiky v podstatě nezměnil. Po zřízení **občasného poštovního úřadu v Teplíci nad Bečvou** od 1. 7. 1932 byla dosavadní poštovna zrušena. Občasný poštovní a telegrafní úřad v Teplíci n. B. byl v provozu po dobu sezóny od 1. 5. do 30. 9. Současně byla poštovna na **Zbrašově přeměněna na dočasnou** a měla úřadovat vždy od 1. 10. do 30. 4. K 1. 4. 1933 byla však občasná poštovna na Zbrašově **zrušena**, a v době mimo lázeňskou sezónu, kdy byla přidělena do doručovacího obvodu poštovního úřadu v Teplíci n. B., byla zahrnuta do přespolního doručovacího obvodu pošty Hranice 1. **Název poštovny v Ústí** byl v dubnu r. 1930 **změněn na Ústí u Hranic**.

Za okupace byla také poštovna v **Olšovci** s účinností od 15. 12. 1942 **zrušena** a obec připojena k přespolnímu doručovacímu obvodu pošty Hranice 1. Po osvobození Československa Rudou armádou byla činnost všech poštoven v obvodu pošty Hranice 1 obnovena, spojení s poštou Hranice zajištěno poštovním autem hranické pošty. Při změnách obvodu působnosti poštovního úřadu Hranice 1 měnila se i síť poštoven, jemu podřízených. Poštovní úřad v Teplí-

cích n. B. se po připojení obce Zbrašova stal poštou s celoročním provozem. V místech bývalých poštoven v Ústí, Olšovci a dalších v Jindřichově a Partutovicích, podřízených dříve poštovnímu úřadu ve Stříteži n. Ludinou byla **zřízena poštovní střediska**, jejichž síť byla rozšířena i do dalších obcí Velká, Hrabůvka a Boňkov, zajišťující pravidelné spojení listovní, balíkové i peněžní se světem prostřednictvím poštovního úřadu Hranice 1. Obec Skalička, jejíž poštovna byla od svého vzniku podřízena poštovnímu úřadu Hranice 1 dostala vlastní poštovní úřad Skalička u Hranic.

II. Poštovní razítka

Součástí historie každé pošty jsou nejen budovy, zaměstnanci pošty, jejich vztahy, statistické údaje o provozu, poštovní kursy apod., o něž se dnes stále více zajímají i historikové, uvědomující si význam pošty pro šíření zpráv, myšlenek, vzdělanosti a styku lidí vůbec, ale i hmotné doklady provozu, zejména listovní pošty, používané tiskopisy, úřední pečeti, rekomandační nálepky, poštovní razítka, užívaná pro razítkování dopisů a známek aj. Razítka poštovních úřadů a poštovních sběrů jsou dnes předmětem zájmu filatelistů-specialistů i historiků, neboť pomáhají určit u nedatovaných dopisů dobu napsání a odeslání dopisu, místo odeslání, příp. i osobu odesílatele, a tím osvětlit vztah odesílatele dopisu adresátu ap. Poštovní razítka jsou také cennými doklady politického vývoje, národnostních bojů v místě, v zemi. Názorně to dokládá i vývoj razítek hranické pošty.

Do zavedení poštovních známek r. 1850 bylo poštovné placeno hotově. Otisk poštovního razítka na dopise byl dokladem o zaplacení poštovního resp. o řádném vybavení dopisu, platil-li poštovné adresát. Zhotovení poštovního razítka, tisk podacích a zpátečních doručných receptisů doporučených dopisů apod. si opatřoval a hradil každý poštovní sám, proto mají rozdílnou úpravu pro každou poštu. Receptisy jednotné typografické úpravy, použitelné pro kterýkoliv poštovní úřad s prázdným místem pro vepsání místa pošty a data odeslání, resp. příjmu dopisu byly c. k. dvorskou poštovní hospodářskou správou vytištěny a dodávány poštám až po vydání nového poštovního řádu r. 1838. Poštmistrovské receptisy hranické pošty, doložené zatím od roku 1807, mají vesměs vytištěné místo pošty Hranice a pro značný rozsah poštovního provozu krajského města musely být po vypotřebování často znovu tištěny. **Do roku 1839 je doloženo 8 druhů receptisů podacích a zpátečních** pro doporučené dopisy a další pro potvrzení o odeslání a příjmu peněžních zásilek. Podací receptisy podepisoval zpravidla poštovní, později expeditor pošty, receptisy příjmu dopisu nebo peněžní zásilky adresát, a pošta, která dopis doručila, vrátila podepsaný receptis poště, která jej vypravila k doručení odesílateli.

Recepisse Nro.

Ueber ein wohlverwahrtes Schreiben, welches unter heutigem Datum dem k. k. Postamte allhier zur Beförderung an *an die k. k. Postamt in Wien* richtig übergeben worden wird hiermit bestätigt. Weistirchen den *12. 11. 1807*

Porto - - - - -
 Recommendations - Gebühr 6 kr.
 Franco - *2 fl. 24*
 Recepisse - - - - - 3 - -
Ret. Recp. 20
12. 11. 1807

Pr. k. k. Postamt.
Müllmann

Podací receptis z 12. 11. 1807

15 Recepisse. *Nr. 1092*
15. 8. 1812

Ueber ein Schreiben mit k. k. an Werth von *1 fl. 24 kr.*
 Pfund Loth schwer, welche ich vom *Prinz von Liechtenstein*
 aus *Wien* heute durch das hiesige k. k. Postwagenamt
 richtig erhalten habe.
 Weistirchen den *15. August 1812*
Prinz von Liechtenstein

Das löbliche Postwagenamt zu *Wien* wird ersucht, dieses
 Recepisse gehörig unterfertigt, mit der ersten Briefpost recommendirt und zwar
 unter der Adresse des unterzeichneten Postwagenamtes hieher zu senden.
 Weistirchen den *15. August 1812*
 k. k. Postwagen - Expedition.

Zpáteční receptis z 15. 8. 1812

Abgabe - Recepisse Nro.

Ueber ein recommendirtes Schreiben, welches ich Endesgefertigter unter
 der Adresse *An den k. k. Postamt in Wien*
 aus *Wien* lautend von dem k. k. Weistirchen Postamte
 heute dato richtig und wohl verwahrt empfangen zu haben hiemit bestätige.
 Weistirch am *26. 11. 1818*
 Porto *1 fl. 24 kr.*
 Recepisse Geb. *2 fl. 24 kr.*
Pr. k. k. Postamt.
Prinz von Liechtenstein

Doruční receptis z 26. 11. 1818

Recepisse: Nro: *666*

Ueber ein recommendirtes Schreiben, welches unter heutigem Datum
 k. k. Postamte allhier zur Beförderung an *an die k. k. Postamt in Wien*
 nach *Wien* richtig übergeben worden,
 wird hiermit bestätigt. Weistirch den *19. 11. 1826*

Porto *1 fl. 24 kr.*
 Recommendations - Gebühr *1 fl. 24 kr.*
 Recepisse *2 fl. 24 kr.*

Pr. k. k. Postamt.
Prinz von Liechtenstein

Podací receptis z 29. 3. 1826

Act. 180

Recepisse

Über einen Brief mit *Coopis. Nr. 297/54. Wk.*

(so zur Beförderung nach) *Brinn*

an *Landschafts Zettelkasten*

heute richtig hier aufgegeben worden ist. *Pr. t. l. Postwagens-Expedition.*

Jähr das Inland 3) Monate gültig. *Weiskirch den 6. 1831.*

= Ausland 6)

Dafür ist bezahlt worden:

Per Franco *fl. 54.*

= Recepisse-Gebühr *fl. 15.*

Zusammen *fl. 69.*

In Porto zu bezahlen *fl. .*

Stallmaier

Podací receptis cenného dopisu z 6. 3. 1831, odeslaného do Brna

Retour-Recepisse.

Über ein *act.* mit *Nr. 117* im Werte von *600. fl. 18.*

in B. N. und *297 fl. 54.* in W. W. *Ab* Lih schwer, welche

ich unter der Adresse: *An den l. d. Landschafts Zettelkasten*

von *fiap. Juchelmann* aus Weiskirch heute durch das

hiesige k. l. Postwagensamt richtig empfangen habe.

Brinn den *10. März 1831.*

Unterschrift: *J. Juchelmann*

Das k. l. Postwagensamt zu *Brinn* wird ersucht, dieses Re-

cepisse unterfertigen lassen, und dann hierher retournieren zu wollen.

S. S. Postwagensamt zu Weiskirch den *6. März 1831.*

Zpáteční receptis téhož cenného dopisu, vrácený 10. 3. 1831 z Brna do Hranic

Razítka, zavedená v letech 1817 - 1839

Pro období 1785 - 1817 nemáme zatím dokladů o používání poštovního razítka hranické pošty k orážení dopisů. Pro krajské město s rozsáhlou poštovní agendou krajského úřadu, vrchnostenského úřadu, města o okolních panstvích lze však předpokládat, že razítko existovalo a bylo používáno. Nejstarší zatím známé poštímistrovské dopisní razítko hranické pošty bylo zavedeno po nařízení dvorské poštovní správy r. 1817 o povinném razítkování dopisů u všech poštovních úřadů. Je řádkové a kromě německého názvu města s bližším označením na Moravě frakturou má měnitelné datum dne a měsíce bez označení roku. Toto dosud neznámé razítko (viz č. 1) bylo použito na dopise, odeslaném 8. 2. 1818 hranickým hospodářským úřadem panství magistrátu města Netolic v Čechách. Poněvadž podací protokoly vrchnostenského úřadu v Hranicích do r. 1820 se nedochovaly, byl rok odeslání dopisu ověřován v podacích protokolech města Netolic. Okresní archivář v Prachaticích zjistil v protokole r. 1818, že dopis, odeslaný z Hranic s propouštěcím listem soukenického mistra Josefa Hradila z panství hranického do soudní pravomoci města Netolic byl doručen 18. 2. 1818. Je pravděpodobné, že toto razítko bylo zavedeno již r. 1817, resp. užíváno již r. 1817. Rozsah agendy hranické pošty potvrzují další razítka (č. 2), uvedené u Votočka pod č. 1, a další razítko (č. 3) použité již 29. 7. 1818 na dopise z Hranic do Těšína. Votoček uvádí jeho použití 20. 3. 1819. Další oválné razítko (č. 4) bez vyznačení data s chybným Máhrn místo Mähren je doloženo na dopisech jako razítko odesílací již 31. 10. 1828 a nepřetržitě, naposled 30. 5. 1838. Votoček je uvádí k r. 1829. Poslední řádkové razítko, zhotovené v době předznámkové (č. 5) je opatřeno opět měnitelným datem dne a měsíce. Votoček rozlišuje mylně toto razítko r. 1843 s písmenem W, vysokým 4,5 mm a pod č. 5 uvádí totéž razítko r. 1854 s písmenem W, vysokým 6 mm. Jde však o jedno a totéž razítko s výškou písmene W 4,5 mm až 5 mm, které je doloženo jako razítko odesílací již 15. 6. 1839 a bylo pak používáno nepřetržitě i k razítkování známek I. až IV. vydání z roku 1863 (dvouhlavý orl v ovále s jemným zoubkováním), ve čtyřicátých letech často s přitiskem FRANCO. Bylo používáno i jako razítko příchozí. Zdánlivě vyšší písmeno W vzniklo šikmým otiskem razítka a lze je doložit na dopisech již z roku 1848 i dříve. Toto dvouřádkové razítko s datem bylo používáno jako razítko odesílací patrně i po roce 1864, do zavedení razítka č. 7. Všechna tato razítka, zhotovená před rokem 1850, používají v německém označení města Weiskirchen důsledně jedno s, razítka zhotovená po roce 1850 užívají důsledně již v razítkách Weisskirchen dvě s. Všechna razítka i pozdější užívají výlučně černé barvy.

Kruhová razítka, zavedená 1850 - 1903

První dvoukruhové razítko s označením města Weisskirchen s dvěma s,

V roce 1867 je 2. 5. zatím poprvé doloženo nové jednokruhové razítko WEISSKIRCHEN IN MÄHREN (č. 7), s datem ve formě zlomku bez uvedením roku, zavedené nepochybně po vyřazení řádkového razítka č. 5. Bylo používáno k razítkování dopisů i v dalších letech a je doloženo na dopisech a razítkování známek ještě 19. 8. 1877. Votoček je uvádí pod č. 6 k r. 1867. Další řádkové razítko M. Weiskirchen, uvedené u Votočka pod č. 7 s datem 18.. je omyl. Je to staré řádkové razítko č. 5 s jedním s. Poněvadž úřední název města Mährisch Weisskirchen byl zaveden až roku 1874 a v roce 1870 bylo kromě razítka č. 7 dáno do užívání další jednokruhové razítko s datem a rokem (č. 8) je používání řádkového razítka uvedeného u Votočka pod č. 7 vyloučeno. Nové jednokruhové razítko WEISSKIRCHEN MÄHREN (č. 8) bylo zavedeno podle Votočka 19. 3. 1870. V pozdějších letech je doloženo jako razítko odesílací častokrát, ještě 6. 12. 1875.

vem města vpravo (heraldicky) a českým vlevo, oddělenými hvězdičkami, s měnitelným datem ve formě zlomku, rokem a hodinami, zavedlo pro označení dopoledních hodin podání arabské číslice, pro odpolední římské číslice. Jde však o jedno razítko, které pro názornost uvádíme v obou úpravách. Toto razítko bylo používáno již 7. 7. 1900, naposled 21. 8. 1904. Arabské a římské číslice pro označení dopoledních a odpoledních hodin odeslání pošty byly užívány i později na všech můstkových razítkách za číslicemi roku.

Po volebním vítězství Čechů v obecních volbách v Hranicích r. 1903, kdy se správa města dostala opět do českých rukou a na městském úřadě bylo zavedeno české úřadování, byla na žádost města dodána poštovnímu úřadu v Hranicích nová můstková poštovní razítka, v nichž byl v pravé polovině mezikruží umístěn český název města, v levé polovině německý, oddělené nahoře hvězdičkou, dole písmenem a resp. b (č. 15). Toto razítko Votoček neuvádí. Je doloženo 7. 12. 1904 a ještě 22. 7. 1905 jako razítko dopisní. V datovém můstku jsou poprvé označeny měsíce římskými číslicemi, označení hodin je uvedeno v arabských nebo římských číslicích za dvojčíslím roku. Označování měsíce římskými číslicemi se pak udrželo na všech dalších razítkách až do sedmdesátých let, pošta Hranice 2 je používá na ručním razítku podnes. Protesty Němců na nedůstojné stísnění německého názvu města v levé polovině razítka a potřeba více razítek pro další přepážky a provozy pošty vedly poštovní správu již v r. 1904 a později r. 1906 a 1908 k zhotovení a postupnému dodání nových můstkových razítek (č. 16), na nichž byl sice český text ponechán na pravém místě, dlouhý německý text byl však proveden stejným typem písma, čímž přirozeně zabral na razítku více místa. Oba názvy byly opět odděleny nahoře hvězdičkou, dole čísla razítek 3a, 4a, 5a, 6a, 7a, 8a, 9a. Razítka nejsou zcela stejná. Písmo razítka 3a je vysoké jen 2 mm, všech ostatních razítek 3 mm. Všechna tato razítka byla ponechána a používána na poště i po r. 1911, často s vylomeným dolním břevnem můstku nebo oběma až do konce roku 1918. Po zřízení poštovního úřadu Hranice 2 na místním nádraží lokální dráhy Hranice – Vsetín do 1. 11. 1911 byla pošta ve městě označena Hranice 1 a pro obě pošty dodána nová razítka, obdobná razítkům č. 16. Razítko pošty Hranice 1, zavedené r. 1912 (č. 17), používané až do konce r. 1918, užívalo pro listovní poštu znaku 4a, razítko pošty Hranice 2 použité poprvé již r. 1911 a naposled v prosinci 1918, mělo rozlišovací znaky a, b, (č. 18).

Po zřízení Československé republiky 28. 10. 1918 užívaly oba poštovní úřady do konce prosince stará česko - německá razítka. Německý text názvu města na poště Hranice 1 byl potom vylomen a odstraněn na starých razítkách č. 16

Po zřízení Československé republiky 28. 10. 1918 užívaly oba poštovní úřady do konce prosince stará česko - německá razítka. Německý text názvu města na poště Hranice 1 byl potom vylomen a odstraněn na starých razítkách č. 16

s pouhým označením HRANICE (č. 19), a to na razítkách 3a, 5a, 6a, 7a, 8a 9a. První vyložené razítko 3a jsem zatím zjistil 14. 5. 1919, nepochybně však bylo provedeno již nejspíše v lednu, jak je doloženo u razítka Hranice 2b z 29. 1. 1919. U tohoto razítka byla 2 ponechána a vyskytují se obě razítka a i b (č. 20). Obě znárodněná razítka byla používána ještě 16. 8. 1920. Znárodněné razítko Hranice 1 s vyloženým německým textem jsem nezjistil, také J. Vacek ve své příručce Popřevratových razítek (1940) s. 90 toto razítko neuvádí.

Definitivní československé razítko I. typu pošty Hranice 1 s písmeny Č. S. P. v dolním mezikruží, osmicípou hvězdičkou po obou stranách datumového můstku (č. 21), se znakem 1a, 2a, 3a v úseči pod dolním břevnem můstku bylo používáno již 24. 11. 1920 a ještě 26. 7. 1939. Obdobná razítka s širšími písmeny Č. S. P. v dolním mezikruží, šesticípou hvězdičkou po obou stranách datumového můstku (č. 22), s písmeny 4a, 5a, 6a, 7a byla dodána poště Hranice 1 v roce 1921 a jsou doložena již 6. 2. 1922 a ještě 7. 3. 1935, byla však používána až do konce r. 1939. Pošta Hranice 2 užívala razítko s písmeny Č. S. P. v dolním mezikruží (č. 23), s čtyřcípou hvězdičkou po stranách můstku a s písmeny a nebo b v dolní úseči pod datumovým můstkem nepochybně též od r. 1921. Doklady mám od 31. 12. 1925 až do 8. 12. 1939. Obě pošty razítkovaly 7. 3. 1925, a téhož dne i r. 1930 a 1935 razítkem červené barvy.

Razítka II. typu pošty Hranice 1 a Hranice 2 s třemi čtyřcípy hvězdičkami v dolní části kruhu, s číslicí a znakem v úseči pod datumovým můstkem byla používána od r. 1927 nepochybně až do konce povoleného data používání československých razítek 30. 6. 1940. Razítko Hranice 1 se znakem 1a (č. 24) se vyskytuje již 26. 10. 1927 a ještě 31. 1. 1940, listovní pošta používala též razítko 2a. Existovala však i další razítka tohoto typu, např. 9a bylo používáno k razítkování šekových složenek. Razítko Hranice 2 téhož typu s písmeny a, b v úseči pod datumovým můstkem (č. 25) bylo používáno v téměř obdobích do 30. 6. 1940. Doklady mám z r. 1933 a 1935.

Poště Hranice 1 bylo r. 1930 dodáno k orazítkování listovní pošty strojové razítko III. typu malého průměru s třemi hvězdičkami v dolním mezikruží, datumový můstek není po obou stranách uzavřen. Na obou stranách razítka je umístěna trojí řada vodorovných přerušovaných linek, o celkové délce 43 mm (č. 26) z nichž zobrazujeme jen část u razítka. Místo linek byl později k tomuto strojnímu razítku dosazovány propagační texty. V letech 1932 - 1934 ZBOŽÍ DO CIZINY / DO 1 kg POSÍLEJTE / V BALÍČCÍCH / DOPRAVUJE SE RYCHLE / JAKO LISTOVNÍ ZÁSILKY. Totéž razítko s textem („RADIO PRAHA“ / JEDINÉ PŘÍMÉ / RADIOVÉ SPOJENÍ / ČSR S AMERIKOU) další text nečitelný. Totéž razítko r. 1936 (1000 / NOVÝCH PILOTŮ / VYCVÍČÍME Z NÁRODNÍ / LETECKÉ SBÍRKY MNO šek. úč. 82 000 / PŘÍSPĚJTE NA / NÁRODNÍ LETECTVÍ / 5 LETADEL MNO šek. úč. 82 000). V r. 1937 bylo užíváno s textem dvojího druhu (VÝSTAVA SLOVÁCKA 1937 / kresba mapy ČSR se zakreslením Slovácka /

UH. HRADIŠTĚ / 20. VI. - 15. VIII. 1937 / EXPOSITION DE / „SLOVÁCKO 1937“). Druhá varianta tohoto propagačního razítka měla místo mapy ČSR jen zakreslené území Slovácka se znakem města Uh. Hradiště. Také k razítkování složenek bylo dodáno poště Hranice 1 malé razítko III. typu umístěné ve čtvercovém rámcí. Dole v úseči pod datumovým můstkem je číslice 1. Bylo používáno již v r. 1931 a ještě v r. 1940.

Razítka za protektorátu 1939 - 1945.

Po 30. 6. 1940 bylo zakázáno protektorátním ministerstvem pošt používat stará československá razítka. Nová německo - česká razítka III. typu byla opatřena pro oba poštovní úřady Hranice 1 a Hranice 2 a užívána od r. 1940 až do 5. 5. 1945. Pošta Hranice 1 užívala pro listovní poštu dva druhy razítek, od r. 1940 do 1943 dole s širokým českým názvem HRANICE 1 (č. 27) s hvězdičkou po obou stranách proti středu datumového můstku, s písmeny a, b, c, d, v úseči pod datumovým můstkem, od r. 1942 druhé razítko s užším názvem HRANICE 1 v dolním půlkruhu, hvězdičky jsou umístěny na obou stranách až proti dolnímu břevnu můstku (č. 28), v úseči pod datumovým můstkem jsou písmena g, ch, i. Razítko s jednotlivými písmeny byla používána u různých přepážek, např. f u balíkové přepážky na balíkových průvodkách. Šeková přepážka používala razítko typu 28 v rámečku s číslicí 1 pod datumovým můstkem. V r. 1941 opatřovala pošta Hranice 1 dopisy červeným německo - českým přídatným čtyřřádkovým razítkem „Vítězství!! Říše vítězí na všech frontách pro Evropu!“ Pošta Hranice 2 užívala od r. 1940 do r. 1945 razítko s širokým názvem HRANICE 2 v dolním půlkruhu, se znaky a, b, břevna datumového můstku jsou však vylomena. Razítko s úzkým názvem Hranice 2 nebylo zavedeno a užíváno. V r. 1944 bylo poště Hranice 1 přiděleno strojové razítko německo - české typu č. 28, bez čísla v úseči pod datumovým můstkem (č. 29A). Na otisku, doloženém na dopise z 13. 3. 1945, poslaném německým vojákem prostřednictvím polní pošty do Německa, je kromě uvedeného strojového poštovního razítka a razítka vojenského útvaru s výsostným německým znakem a nečitelným opisem, který dopis odevzdal k další dopravě, otištěného v dolním rohu, přitištěno přídatné razítko s textem „Wer zweifelt, verzweifelt / darum glaube.“

V r. 1940 byla v Hranicích zřízena samostatná říšskoněmecká služební pošta, která používala k frankování dopisů německé známky, říšskoněmecké bílé rekomandační nálepky s červeno - černým tiskem a vlastní kovové kulaté můstkové poštovní razítko, jež mělo v horním půlkruhu nápis MÄHR. WEISSKIRCHEN, v dolním půlkruhu DEUTSCHE DIENSTPOST BÖHMEN - MÄHREN (č. 30), s rozlišovacími znaky v úseči pod datumovým můstkem a, b. Byla v provozu do dubna r. 1945. Přebírala k dopravě také veškerou vojenskou poštu. Pokud němečtí vojáci byli povinni uvádět v adrese odesílatele číslo polní pošty, nebyly tyto zásilky razítkovány razítkem služební pošty, nýbrž k tomuto účelu zvlášť dodaným dvoukruhovým razítkem s datumovým můstkem, které mělo

v horním půlkruhu text DEUTSCHE REICHSPOST, v dolním půlkruhu písmeno, podle kterého bylo možné zjistit, u které německé služební pošty byl dopis podán k dopravě. Německá služební pošta v Hranicích používala v dolním půlkruhu razítka Deutsche Reichspost písmeno „o“, které jí bylo přiděleno.

Znárodněná, definitivní a příležitostná razítka 1945 - 1979.

Hranické pošty 1 a 2 zahájily po osvobození provoz 14. 5. 1945. Přijímaly k dopravě dopisy obyčejné i doporučené jen do Valašského Meziříčí a na hlavní trati do Lipníka n. B. Dále do Ostravy a Přerova byly přijímány až po obnovení železniční dopravy postavením provizorních mostů na trati, zničených v posledních dnech války. Pošta Hranice 1 užívala obě protektorátní razítka s vyloučeným německým textem (č. 31 a 32), pošta Hranice 2 rovněž (č. 33). Dopisy na poště Hranice 1 byly první dny opatřovány černým přídávkovým razítkem, sestaveným neuměle z písmen gumové tiskárničky OPĚT SVOBODNI / HRANICE 8. V. 1945 / PRAVDA VÍTĚZÍ, nebo týmž přitiskem bez hesla Pravda vítězí. Později v květnu bylo místo neumělého přitisku používáno kromě denního razítka jako přídávkové razítka druhé znárodněné razítka Hranice 1 s nastaveným datem osvobození města 8. V. 1945. Všechna tři znárodněná razítka obou pošt byla používána do konce r. 1946. Razítka Hranice 1 s širokým názvem a znakem b a Hranice 2 se znakem a, b byla v r. 1946 vesměs již bez obou břevna datumového můstku.

Definitivní česká razítka III. typu obou poštovních úřadů byla zavedena nejpozději v lednu 1947 (doloženo 31. 1. 1947). V dolním půlkruhu jsou tři čtyřcípé hvězdičky, posazené značně níže než spodní břevno datumového můstku, jehož břevna jsou tenká. V úseči pod spodním břevnem můstku jsou písmena f, g, ch. Tato razítka pošty Hranice 1 byla používána ještě 24. 2. 1949 (č. 34). Razítka pošty Hranice 2 má znaky a, b, obě břevna datumového můstku však chybí. Bylo používáno ještě 31. 10. 1948 (č. 35).

Po zrušení a zboření budovy místního nádraží Hranice - Vsetín, v níž byla umístěna také pošta Hranice 2, byl poštovní úřad jako podací úřad s telegrafem a telefonem zrušen a byl pak činný jen jako vedlejší pracoviště hranického poštovního úřadu pro odběr pošty z vlaků a předání poštovních zásilek do vlaků k další dopravě. Název pošty Hranice 1 byl proto v r. 1949 na razítkách změněn na pouhé HRANICE, s písmeny b, c, e, f, g, h, ch v dolní úseči (č. 36), které se liší od razítek č. 34 tlustými břevny datumového můstku. Doklad prvního použití 27. 4. 1949 (znak ch), razítka g bylo v provozu podle sdělení pošty ještě 4. 5. 1957. Týž název nese také první příležitostné razítka, používané v červnu až srpnu 1951 k 700. výročí města (č. 37). V r. 1957 byl obnoven poštovní úřad Hranice 2 a pošta ve městě označena proto opět jako Hranice 1. Nově zavedená razítka obou pošt mají tlustá břevna datumových můstků. Pošta Hranice 1 použila nové poštovní razítka s rozlišovacími znaky f již 9. 6. 1957. Rozlišovací znaky jsou a, b, d, f, g, h, ch (č. 38). Razítka některých znaků jsou

v používání dodnes. Pošta Hranice 2 užívala rozlišovacích znaků a, b, c od r. 1957, a všechna razítka používá dodnes (č. 39). V červnu 1969 k oslavám 800 let první zmínky o osadě Hranice používala pošta Hranice 1 k orážení listovních zásilek zvláštní příležitostné razítka (č. 40). Razítka s dvěma Dietrichštejskými vinařskými noži ze znaku města Hranic a datem 25. 10. 1969, vydané k témuž výročí města, bylo používáno pouze výrobnou FDC v Praze (č. 41). Razítkovala jimi obálky prvního dne s vytištěným znakem města, opatřené známkami se znakem města Hranic. Do Hranic nebylo razítka dodáno a v Hranicích jím nebylo razítkováno.

V r. 1968 byl zaveden nový IV. typ razítek, poprvé s označením měsíce arabskými číslicemi místo dosavadních římských, s rozlišovacími číslicemi v dolním mezikruží mezi dvěma hvězdičkami. Břevna datumového můstku jsou silná. Pošta Hranice 1 užívala razítka s číslicemi 3, 4, 5, 6, 8 podnes. Razítka Hranic 1 s číslicí je doloženo již 23. 3. 1969 (č. 42). Na poště Hranice 2 nebylo razítka IV. typu zavedeno, bylo ponecháno staré ruční razítka III. typu č. 39, používané do 19. 12. 1979, kdy bylo nahrazeno ručním razítkem se směrovacím číslem. Poště Hranice 2 bylo totiž přiděleno strojové razítka se směrovacím číslem 753 02 se 7 vodorovnými linkami o délce 5 cm (č. 47) již od 1. 2. 1976 a je užíváno podnes. V letech 1969 - 1979 užívala pošta Hranice 1 několik dalších příležitostných razítek, a to od 13. do 21. 9. 1969 k oblastní výstavě poštovních příležitostných razítek, a to od 13. do 17. června (č. 44), v r. 1974 k 20. výročí Hranické cementárny a vápenice, kterým se razítkovalo od 7. do 20. dubna (č. 45), v r. 1975 k 190. výročí zřízení pošty v Hranicích (č. 46), používané od 15. do 31. prosince, v r. 1977 k 125. výročí lesnického školství (č. 48), jímž se razítkovalo pouze ve dnech slavností hranické vyšší lesnické školy ve dnech od 9. do 11. 9. 1977, a v r. 1979 k 25. výročí zahájení provozu n. p. Hranické cementárny a vápenice, které používala pošta od 2. do 23. dubna 1979 (č. 49).

Nově zaváděná ruční razítka V. typu se směrovacím číslem 753 01 byla dodána poště Hranice 1 a dána do užívání 22. 6. 1979 (č. 50). Číslo razítka je opět uvedeno pod spodním břevnem datumového můstku. Bylo dodáno 14 razítek s čísly 9 až 22, s třemi hvězdičkami v dolním půlkruhu. Poště Hranice 2 byla dodána ruční razítka se směrovacím číslem 753 02 a s číslicemi 1, 2, 3, a jsou užívána od 20. 12. 1979. V dolním půlkruhu mají jen dvě čtyřcípé hvězdičky (č. 51). V důsledku integrace města Drahotuš s městem Hranicemi bylo také razítka poštovního úřadu Drahotuše změněno na Hranice 4 s ponecháním starého směrovacího čísla drahotušské pošty 753 61. Starý název pošty Drahotuše byl s platností od 1. 4. 1977 zrušen a zavedeno razítka Hranice 4 s rozlišovacími písmeny 1, 2, 3, používané od 12. 4. 1977 (č. 52). Razítka Hranice 3 zatím neexistuje. Bylo patrně určeno pro poštu v lázních Teplice nad Bečvou, které mají vlastní poštovní úřad, od 1. 1. 1976 mají jeden národní výbor s městem Hranicemi, obec Teplice nad Bečvou a jejich název zůstaly však zachovány

Od r. 1953 jsou v Hranicích používány také **frankotypy**, a to n. p. Sigma s různými texty (4 typy 1953, 1960, 1977, 1977), Českou státní spořitelnou, pobočka v Hranicích (2 typy 1972, 1978). Jejich popis obdobně jako popis **vlakových pošt** lokální dráhy Hranice - Vsetín - Velké Karlovice - Púchov zde pro rozsah materiálu neuvádíme.

Nutno ještě dodat, že razítka různých typů, rozlišovacích písmen a znaků nebyla a nejsou vždy odváděna poštou ihned po dodání nových razítek, proto se často vyskytují souběžně. Také nyní po dodání razítek se směrovacím číslem zůstala na poště Hranice 1 stará razítka v rezervě pro případ, kdyby se některé nové razítko poškodilo. Z razítek III. typu s písmenem pod datumovým můstkem byla poště Hranice 1 ponechána razítka a, c, ch, i, k, z razítek IV. typu s číslicí v dolním půlkruhu razítka 2, 3, 4, 5, 8. Poště Hranice 2 byla ponechána stará razítka III. typu s písmeny a, b, c.

Razítka poštoven v obvodu poštovního úřadu Hranice 1.

Každá nově zřízená poštovna musela být podle služebního pokynu ministerstva obchodu opatřena vlastním razítkem poštovny, jímž měla orážet odesílané listovní zásilky vedle nalepených známek. Vlastní razítkování známek prováděl nadřízený poštovní úřad, jemuž poštovny zásilky odevzdaly k další dopravě. Razítka poštoven byla vesměs obdélníková s německo - českým názvem místa poštovny, některé měly v závorce za názvem poštovny uveden též poštovní úřad, jemuž poštovna podléhala. Barva razítek byla černá, později též modrofialová. Razítka poštoven, zřízených již v r. 1901 známe: černé z **Teplíc**, použité 7. 3. 1903 (č. 53), z **Olšovce** modrofialové až z 11. 5. 1912 (č. 54). Podobnou úpravu jako razítko Teplíc mělo i razítko poštovny ve **Skaličce**, zřízené r. 1902, jež máme doloženo černé již 22. 11. 1902. Bylo používáno i jako razítko příchozí, např. 4. 5. 1903 (č. 55). Razítko poštovny **Zbrašov**, zřízené v r. 1903, je obdobné razítku poštovny v Olšovci a známe je použité v modrofialové barvě z 11. 5. 1912 (č. 56). Razítka poštovny **Špičky**, zřízené r. 1904 (podřízené později poštovnímu úřadu v Miloticích n. B.) a poštovny v **Ústí** z doby Rakousko-Uherska neznáme. Je nepochybné, že v r. 1919 byla také razítka poštoven na Hranicku znárodněna a odstraněn německý text, jak to například provedly poštovny v Jindřichově a v Partutovicích, podřízené poštovnímu úřadu ve Stříteži nad Ludinou, jejichž znárodněná razítka z r. 1919 známe.

Za Československé republiky byla poštovnám přidělena nová česká razítka obdélníková, v závorce byl uveden poštovní úřad, jemuž byla poštovna podřízena. Razítko poštovny v **Olšovci**, barvy šedomodré, máme doloženo již 5. 7. 1926 (č. 57) a užívala je až do zrušení poštovny v r. 1942. Poštovna **Zbrašov** užívala obdélníkové razítko fialové barvy až do zrušení poštovny 1. 4. 1933. Razítko máme doloženo již 9. 7. 1928 (č. 58). Poštovna v **Teplících nad Bečvou** měla rovněž dlouhé obdélníkové razítko (č. 59), doložené již 14. 5. 1926, kterým razítkovala barvou modrou, fialovou i červenou až do zrušení poštovny a zřízení

dočasného poštovního úřadu Teplice nad Bečvou od 1. 7. 1932, který obdržel nové kulaté razítko můstkové II. typu s 3 hvězdičkami v dolním mezikruží. Razítko poštoven v **Ústí**, přejmenovaném v r. 1930 na **Ústí u Hranic**, a ve **Skaličce** z této doby neznáme. Zatím se nepodařilo ani zjistit, jaká razítka užívaly poštovny v obvodu poštovního úřadu Hranice 1 za okupace a po osvobození po r. 1945 do nové organizace poštovních středisek v jednotlivých obcích. Jednotlivá **poštovní střediska**, podřízená poště Hranice 1, uvedená v historické části této práce, jsou vybavena vlastními razítky pro služební styk s nadřízeným poštovním úřadem Hranice 1, jež však nepoužívají k orážení listovních zásilek. Např. poštovní středisko **Hrabůvka** má dvouřádkové razítko (Poštovní středisko / Hrabůvka u Hranic), obdobná razítka mají i další poštovní střediska. V **Ústí** užívali r. 1975 velké rámečkové obdélníkové razítko (POŠTA HRANICE / samostatné pracoviště / ÚSTÍ).

Prameny a literatura:

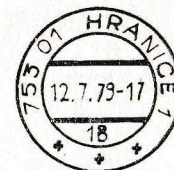
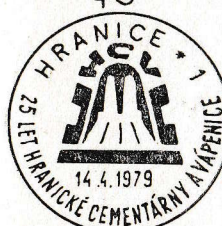
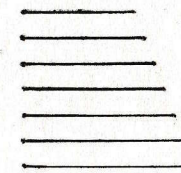
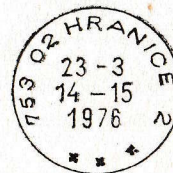
- Gruntovní knihy a matriky města Hranic, Státní archiv v Opavě, pob. Olomouc, Archiv velkostatku Hranice, Státní archiv v Opavě, pob. Janovice u Rýmařova, Archiv mor. slez. gubernia a zem. místodržitelství v Brně, Státní archiv v Brně, E. Dragoun, Výpisky k dějinám pošt na Moravě, Poštovní muzeum v Praze, B. Indra, K dějinám pošt v Opavě a v Severomoravském kraji do pol. 19. století, Sborník Státního archivu v Opavě, 1975
- B. Indra, 190 let pošty v Hranicích, Zpravodaj města Hranic a lázní Teplice nad Bečvou, 1975, září, říjen,
- E. Votoček, Poštovní razítka v českých zemích do r. 1918, Praha 1975, 1978, Věstník a úřední list ředitelství pošt a telegrafů v Brně 1900 - 1948
- Kresby razítek pořídil Jiří **Kučera** z Ostravy-Poruby

Poštovní razítka poštovních úřadů v Hranicích a poštoven v obvodu poštovního úřadu Hranice 1 z let 1818 - 1980

Weiskirchen in Mähren d. 8 Febr. 1
P. Weiskirchen in Mähren d. 10 Mai. 2

V. WEISKIRCHEN in Mähren 29 July. 3
Weiskirchen 8 Jul. 5

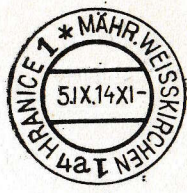
14

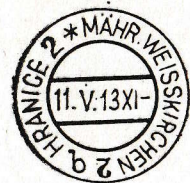
15

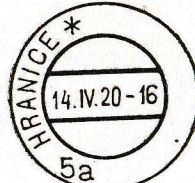
16

17

18

19

20

21

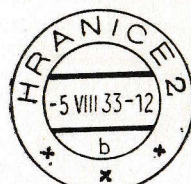
22

23

24

25

26

27

28

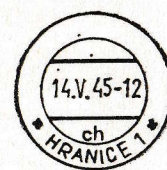
29

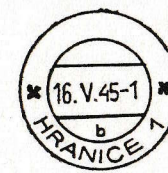
29 B

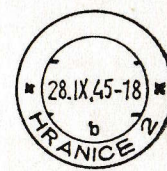
30

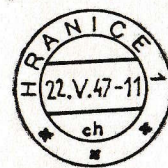
31

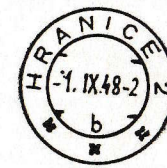
32

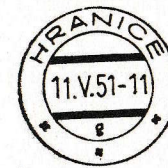
33

34

35

36

37

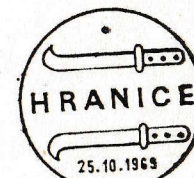
38

39

40

41

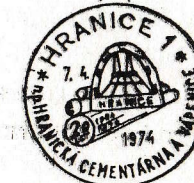
42

43

44

45

KATALOG

NÁRODNÍ VÝSTAVY POŠTOVNÍ HISTORIE A CELIN „OSTRAVA 1980“

Redakce katalogu:

Obálka a grafická úprava:

Tisk: Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc, provoz 25 Havlířov

Povoleno: Sm. KNV - odbor kultury - čj. Kult. 36/80 - Neme/Re - 403/16
ze dne 7. 1. 1980

Dodatek k publikaci B. Indry "Pošta v Hranicích 1785 — 1980"

V katalogu Národní výstavy PH - C, uspořádané roku 1980 v Ostravě, otiskl jsem v chronologické řadě všechna dosud známá razítka pošt Hranice 1 a Hranice 2 a několik razítek poštoven, podřízených poště Hranice 1. Doplňuji tento soupis a soubor otisků razítek nově zjištěnými razítky pošty Hranice 1, nově zjištěným razítkem poštovny Teplice nad Bečvou a datem zániku poštoven ve Skaličce a v Ústí, která jsem v článku neuvedl.

Dvouřádkové razítko "V. WEISKIRCHEN / in Maehren" s měnitelným datem (č. 3), doložené v letech 1818 — 1819, nebylo v roce 1820 již používáno. Výměna data činila potíže a poněvadž používání data nebylo předepsáno, bylo vypuštěno, a slova "in Maehren" posunuta doprostřed druhého řádku. Nově upravené razítko (č. 60) jsem zjistil na dopise, odeslaném z Hranic do Lvova 20. února 1820. Bylo užíváno patrně až do zavedení oválného razítka č. 4, doloženého již v roce 1828. Nově zjištěné razítko je nutno zařadit v chronologické řadě jako 4. razítko hranické pošty. Ta razítkovala v té době došlé dopisy příchozím datumovým razítkem, použitým na rubu dopisu, odeslaného ze Lvova 12. února 1918, došlého 19. února (č. 61) "Praes. 19. Febr." Na dopisech, došlých témuž adresátu do Hranic ze Lvova a Těšína v letech 1820 — 1830 nebylo již použito.

Od nového roku 1980 bylo poště Hranice 1 přiděleno strojové razítko se směrovacím číslem a sedmi vodorovnými linkami o délce 5 cm (č. 62).

Razítka poštoven, podřízených poště Hranice 1, doplňuji nově zjištěným razítkem poštovny v Teplicích nad Bečvou, použitým na dvou lístcích, odeslaných z Teplic 4. a 23. srpna 1922. Toto černé gumové razítko "Lázně Teplice" (č. 63), značně již opotřeбенé, je otištěno vedle známky, orazítkované na poště Hranice 1 razítkem (č. 21). Nepochybně bylo zavedeno již v roce 1920. Správa lázní usilovala v té době o osamostatnění osady Teplic od obce Zbrašova a o změnu úředního názvu Teplice na Lázně Teplice. Změna byla pak povolena při osamostatnění obce roku 1928 jen ve formě Teplice nad Bečvou. Poštovny Skalička a Ústí u Hranic byly zrušeny 30. června 1953.